

SPROGFUNKTIONER

Når vi bruger sproget, bruger vi det med en hensigt. Vi vil opnå noget med at bruge sproget. Nogle gange bruger vi sproget med den hensigt at fortælle om os selv, og andre gange med den hensigt at påvirke modtageren. Vi kan også bruge sproget til at holde vores relation til andre vedlige, og lige nu bruger vi som forfatter sproget til at fortælle dig om sprog.

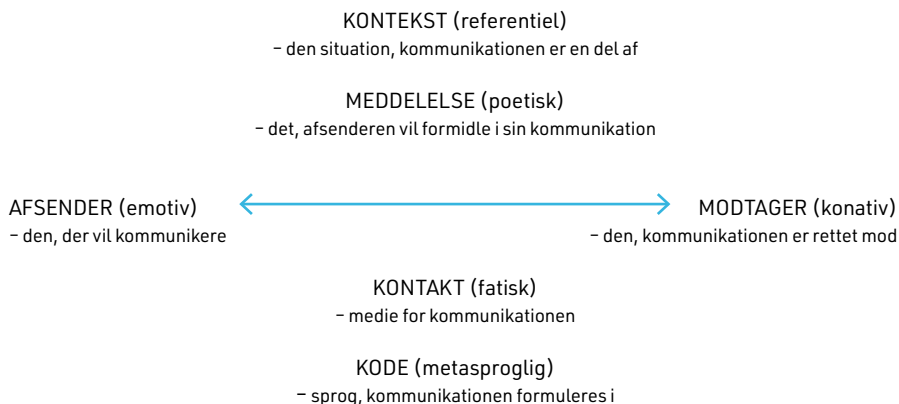
SPROGFUNKTIONER

- **Emotiv sprogfunktion:** Fokus på afsenderen, eksempelvis dennes meninger, holdninger og følelser.
- **Konativ sprogfunktion:** Appel til modtageren. Modtageren skal gerne gøre noget på baggrund af sproget.
- **Referentiel sprogfunktion:** Sproget refererer til virkeligheden uden for teksten.
- **Poetisk sprogfunktion:** En anvendelse af sproglige og retoriske virkemidler, som farver gengivelsen af virkeligheden.
- **Fatisk sprogfunktion:** Sprog, der opretholder eller afslutter en kommunikation.
- **Metasproglig sprogfunktion:** Når vi taler om sproget som genstandsfelt og analyserer sprog.

ROMAN JAKOBSONS 6 SPROGFUNKTIONER

I 1960'erne udviklede sprogforskeren Roman Jakobson (1896-1982) en kommunikationsmodel, der kan bruges til at få overblik over, hvilke forskellige funktioner sproget har i en kommunikation, og derved hvad hensigten med kommunikationen er. Hans teori tager udgangspunkt i den kommunikationsmodel, vi også har præsenteret på side xx. Der er en afsender, en meddelelse og en modtager. Desuden indgår en kommunikation altid i en sammenhæng, som ligger uden for teksten – en kontekst eller omstændigheder. Det kan være, at Danmark har vundet en fodboldkamp, og ud fra den sammenhæng laver en politiker et opslag på Facebook, hvor hun ønsker danskerne tillykke med sejren. Desuden får afsender og modtager kontakt til hinanden gennem et særligt medie, fx Facebook, og endelig vil sproget i kommunikationen være styret af den modtager, man kommunikerer til, og det medie man anvender.

Roman Jakobson mener, at hver del i kommunikationsmodellen har en sprogfunktion knyttet til sig, men han er opmærksom på, at man sjældent finder en tekst, hvor kun én sprogfunktion er til stede. En analyse af sprogfunktioner afdækker derfor, hvilke sprogfunktioner der anvendes hvor. Nogle dele af en kommunikation er rettet mod modtageren, andre dele skal fortælle noget om afsenderen. Men typisk har en kommunikation en overordnet hensigt og derved en overordnet sprogfunktion.

Emotiv eller ekspressiv sprogfunktion – sproget anvendes til at sige noget om afsenderen

I kronikker, debatterende artikler eller i Facebookkommentarer kan en afsender udtrykke sin holdning. Her er den emotive – også kaldet ekspressive – sprogfunktion på spil, og kommunikationen ønsker grundlæggende at sige noget om afsenderen. Blogindlæg og en filmanmeldelse er andre eksempler på den emotive sprogfunktion, hvor der er fokus på afsenderens forståelse, opfattelse og holdninger.

Konativ sprogfunktion – sproget skal få modtageren til at handle

Vågn op! Giv nu op! Kom nu, for helvede! Når man anvender imperativ eller bydemåde, henvender man sig direkte til en modtager. Det er nok det tydeligste eksempel på en anvendelse af den konative sprogfunktion. Kommunikationen forsøger at få modtageren til at gøre noget, fx når et post på Facebook beder os om at dele det. Det kan også være mindre direkte, som når et orange mærkat på et site, der sælger sneakers, fortæller, at der er 30 % rabat, og på den måde forsøger at få os til at købe skoene. En filmanmeldelse kan også appellere direkte til, at modtageren skal gå ind og se en film.

Referentiel sprogfunktion – sproget refererer til virkeligheden (kontekst)

Når en kommunikation gengiver en virkelighed, er den referentielle sprogfunktion i spil. Her kommunikerer afsenderen om virkeligheden uden for kommunikationen. En filmanmeldelse vil indeholde passager, der forholder sig til filmen og beskriver filmen, og her kommer den referentielle sprogfunktion i spil.

Poetisk sprogfunktion – sproget omskriver virkeligheden (meddelelse)

Den poetiske sprogfunktion ser man overalt i kommunikation; hver gang man anvender metaforer, allitteration eller anaforer (side xx), anvender man den poetiske sprogfunktion. Den poetiske sprogfunktion er på den måde i kontrast til den referentielle sprogfunktion. Den referentielle sprogfunktion forholder sig til den objektive, genkendelige virkelighed, men med den poetiske sprogfunktion er virkeligheden farvelagt med metaforer, rim eller andre sproglige eller retoriske virkemidler. Et billede på Instagram har en referentiel sprogfunktion ved at have et genkendeligt sted eller person i sit motiv,

men når man redigerer billedet ved at anvende filtre og på anden måde ændrer det oprindelige billede, er der tale om en poetisk sprogfunktion. Den poetiske sprogfunktion gør, at man får øje på sproget som virkemiddel. I en filmanmeldelse kan den poetiske sprogfunktion findes i passager, hvor filmanmelderen fx vurderer filmen med et male-risk sprog. Fiktionaliseringer (side xx) er udtryk for en poetiske sprogfunktion.

Fatisk sprogfunktion – sproget anvendes til at fastholde kommunikationen (kontakt)

Nogle gange ønsker man at høre mere til en historie eller se den næste episode på Netflix. Når man kommunikerer for at sikre sig, at kommunikationen fortsætter – eller slutter – anvender man den fatiske sprogfunktion. 'Nej, hvad sagde du så?', kan man spørge en ven, der fortæller om en samtale. Når man spørger sådan, anvender man den fatiske sprogfunktion. Instagram indeholder fatisk sprogfunktion, når vi får nogle klare muligheder for at kommentere og like. Men også, når man afslutter en samtale med et 'Ses senere', er der tale om en fatisk sprogfunktion.

Metasproglig sprogfunktion – sproget bruges til at beskrive kommunikation (kode)

Roman Jakobsons sidste sprogfunktion er den metasproglige. Den anvender man, når man spørger til ords betydning, eller når vi i danskundervisningen analyserer sprog. Her har man fokus på den sproglige kode, som en meddelelse er pakket ind i. Roman Jakobsons egen teori er derfor i sig selv en metasproglig funktion, og det samme er denne bogs begrebsforklaring.

BRUG BEGREBERNE

- Lav en analyse af artiklen "Dracula", 3. januar 2020, (ekko.dk) med henblik på at afkode anvendelsen af sprogfunktionerne i forskellige passager af teksten.

Frida Marquard: "Dracula" 2020

Gement charmerende Claes Bang som vampirernes blodtørstige hersker er det bedste ved Netflix-serie af skakgeni og Sherlock.

I 2010'erne nød britiske Steven Moffat og Mark Gatiss succes med deres genfortællinger af mesterdetektiven Sherlock Holmes kriminalgåder i tv-serien *Sherlock*.

Og man kan vist sig, at Moffat og Gatiss har fundet deres niche i genfortællinger af klassiske værker fra den engelske litteratur.

En serie over Robert Louis Stevensons roman *Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* er under udvikling, men først er Bram Stokers vampyr-roman *Dracula* kommet under kærlig behandling.

Ligesom tilfældet var med *Sherlock*, går den nye Netflix-serie *Dracula* helt tilbage til bogforlægget og genfortolker den gammelkendte vampyrmytologi.